

SLOVENECE

»SLOVENECE« velja po pošti na vsaki strani Jugoslavije in v Ljubljani:

za celo leto naprej . . . K 240—
za pol leta K 120—
za četrt leta K 60—
za en mesec K 20—

Zalozništvo celotno na K 480—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 40—
za en mesec K 80—

== Cene inseratov: ==
Enostopna polna vrsta maloprodajna po K 4— in K 6—
veliki oglaševalec nad 45 mm višine po K 8—, posilna št. po K 12—.

Pri večjem naročilu popust. Izbija vsak dan izvenredni ponedeljek in dneva po prazniku ob 5. uri zjutraj.

Mesečna priloga: Vestnik SKL.

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III. No. opisi se ne vračajo; neizpolnjena plačila se ne sprejemajo. Ureda. telef. št. 50, uprava. št. 325.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Računa poštne bran. ljubljanske št. 850 za naročnike in št. 349 za oglaševanje. avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herz. 7583.

Polom v albanski politiki.

(Iz poslanskih krogov.)

Albanske vprašanje je likvidirano. Tudi to vprašanje je likvidirano v našo škodo. Dobili nismo mej, ki smo jih želeli, in dobili smo poniževalen, moralen poraz z zahtevo Anglije, da se za nas uporabijo določila Zveze narodov. Zraven pa imamo nositi znatno materialno škodo, ki so nam prinesle vojaške operacije na albanski meji.

V kritiki našega postopanja v albanskem vprašanju je treba razločevati dve plati: prva so naše zahteve z ozirom na sosednjo Albanijo, druga je način, s katerim smo skušali uveljaviti naše zahteve. Vsebina naših zahtev glede albanskih mej nam točno ni bila od naše vlade nikdar javljena, niti potom parlamenta, niti drugim potom. Kar smo izvedeli izza kulis, za to nimamo garancije, da je točno. Presumirajmo torej, da so se naše zahteve gibale v zmernih mejah, ki niso ogrožale niti neodvisnosti albanske države, niti mu jemale izključno arnautskega ozemlja.

Na celi črti pogrešen pa je bil način, kako smo skušali uveljaviti naše zahteve. Že ta tajnost glede ciljev naše albanske politike Vlada od danes vobče ni smatrala za potrebno, da obvesti narod o smereh te politike. Niti parlamentu ni dala nobenega pojasnila. Osvojila si je za svoje postopanje stare poti: absolutizem in tajnost. Zato pa se javnost tudi ni mogla nikdar postaviti ob stran vlade in braniti njenih zahtev, ker jih ni poznala in jih še danes ne pozna. V zunanji politiki pa vendar ni brez pomena, ali je domača javnost pasivna in apatična ali pa izrazito podpira aktivnost vladne politike.

Diplomacija ni vršila svoje dolžnosti. A krivda ne pade na naše diplomate v entitinskih državah, temveč na neaktivnost našega zunanjega ministrstva. V Parizu, tem važnem torišču vzajemne entitinske politike, že skoro dve eti, odkar je Vesnić odšel v Belgrad ministrovat, nimamo poslanika, ampak samo odpravnik poslova z minimalno avtoriteto. Belgrajske »porodice« se še niso zedinile, kdo dobi poslaniško mesto v Parizu. V Londonu imamo, kakor je obče mnenje, dobrega poslanika M. Gavrilovića. Toda niti on niti odpravnik v Parizu nista imela direktiv, da posredujejo za ugodno rešitev albanskega vprašanja. Prišla so ali prepozno, ali površno preiščena, ali pa vobče niso prišla. Isto velja za naše poslanstvo v Rimu, ki je za naše akcije v Albaniji in glede nje zvedelo največkrat šele iz italijanskih listov. Prava konfuznost pa je nastala v našem zunanjem ministrstvu, ko je odšel minister-pomočnik Popović na dopust, Pašić v Pariz, a albansko vprašanje se je nahajalo na kulminacijski točki. Uradniki, ki niso poznali niti naših diplomatskih niti vojaških akcij, niti zahtev Albancev niti Miriditov, kamoli seveda težnji Italije in Anglije, so izdajali note, ki so se čitale in lahko razlagale kakor Pythijini izreki. Indolentnost in neinformiranost je bila tako velika, da so se v zunanjem ministrstvu pomilovalno posmehovali, ako jih je kdo opozarjal, da imajo tudi angleški podaniki gospodarske interese v Albaniji. Danes so ozdravljeni, a na veliko škodo naše domovine.

Albanija sama na sebi nam ni nevarna, ampak v kolikor je orodje v rokah Italije. Zato mora naša politika iti za tem, da so Albanci na naši strani in ne na strani Italije. Mi smo jih hoteli pridobiti, da smo postavili vojsko ob mejo, a Italija s kulturo in gospodarsko penetracijo. Šele v zadnjem času smo začeli držati svojo roko nad katoliškimi Miriditi. Zunanost se nam sicer smeje, da branimo katolike v Albaniji, doma pa jim pripravljamo kulturni boj, a politika bi ne bila povsem slaba, ako bi vsaj glede Miriditov imela jasne cilje. Nekateri hočejo samostojno miriditsko republiko pod našim pokroviteljstvom, drugi mislijo, da bi bilo boljše izposlovati jim avtonomijo v okviru albanske države. Naša stranka je že pred meseci po dr. Korošcu opozorila javnost, da se naša albanska politika nahaja na krivih potih in

da nas more dovesti le do neuspehov. Naše slutnje so se žal uresničile. Albanska politika bo tako dolgo pogrešna, dokler

ne bo iskala v Albancih političnih prijateljev, jim nudila gospodarsko pomoč ter jih kulturno dvigala.

Zemljoradniški kongres.

ZEMLJORADNIKI PROTI MINISTRSTVU ZA SOCIALNO POLITIKO. — DVE STRUJI V STRANKI.

Velika Plana v Šumadiji, 14. novembra. (Izvirno) Tu se vrši v soboto, nedeljo in ponedeljek kongres zemljoradniške stranke, katerega se udeležuje 400 delegatov iz cele države. Slovence zastopa dr. Novčan. Ponujat so se prišli tudi slovenski samostojenci, pa jih je kongres odklonil. Med nekaterimi Bosanci in Srbi je prišlo do nesporazumljenja, ki pa je danes poravnano. Med resolucijami je tudi zahteva, da se ukine ministrstvo za socialno politiko in preuredi ministrstvo za narodno zdravje.

Belgrad, 15. nov. (Izv.) Na kongresu

zemljoradniške stranke v Veliki Plani so sprejeli resolucijo glede rešitve agrarnega vprašanja, v kateri protestirajo, da se vprašanje agrarne reforme ni razširilo tudi na Ljubo kraljevino Srbijo. Mnogi govorniki so dalje obširno razpravljali o vprašanju kolonizacije. Značilno in zanimivo je, da se je pojavila na občnem zboru močna opozicija proti strankinemu tajniku Komadiniću. Iz tega sklepajo, da se pojavljata v zemljoradniški stranki dve struji: Ena konservativna in ena, ki ne bi bila protivna, da so lahko tudi bankirji in trgovci člani zemljoradniške stranke.

Pogajanja med radikali in demokrati.

Belgrad, 15. nov. Danes ob 11. uri dopoldne so delegati radikalnega kluba za pogajanja z demokrati Ljuba Jovanović, Velja Vuhčević in dr. Grgin posetili ministrskega predsednika Pašića, s katerim so se posvetovali celo uro. Delegati so dobili od ministrskega predsednika navodila za pogajanja z demokrati glede izpremembe sporazuma. Danes ob 17. uri je radikalni klub radi tega imel svojo sejo.

Belgrad, 15. novembra. (Izvirno) Nekateri radikalni poslanci so sprožili misel, da bi se spor zaradi ministrstva notranjih zadev dal rešiti tako, da postane Pribičević zunanji minister. V merodajnih razgovorih z demokrati o tem še niso razpravljali. Z nasprotni strani pa se čuje, da bodo tudi demokrati zahtevali važne izpremembe v zunanjem ministrstvu, če bi šli radikali v svojih zahtevah glede ministrstva notranjih zadev predalec.

KOMUNIKE RADIKALNE STRANKE.

Belgrad, 15. novembra. (Izv.) Današnja »Samouprava« objavlja komunikacije radikalne stranke, v katerem ugotavlja, da je radikalna stranka vedno vodila samo državno in nikdar ne zgolj strankarske politike. Radikalna stranka je še danes vedno pripravljena na sporazum z demokrati, zahteva pa odločno, da se dosedanjí sporazum temeljito revidira, in to brez odloga. — Značilen je polemični ton komunikacije, ker poudarja, da se radikali strinjajo z demokrati samo v nekaterih političnih vprašanjih, nikakor pa ne v načelnih.

SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Belgrad, 15. novembra. (Izv.) Danes ob štirih popoldne se je vršila seja demokratskega kluba pod predsedstvom Ljube Davidovića. Seji so prisostvovali vsi demokratski ministri. Prva točka dnevnega reda je bila razprava o novem volilnem zakonu. Razprave v tej točki še niso končali in jo bodo nadaljevali v četrtek popoldne. Kakor izgleda, bo demokratska stranka v bistvu sprejela vladni predlog volilnega zakona. Druga točka dnevnega reda je bila razprava o trenutnem političnem položaju.

STALIŠČE PRIBIČEVIĆA.

Belgrad, 15. novembra. (Izvirno) Radi neprestanih napadov na ministra Pribičevića se je njegov položaj v demokratski stranki tako učvrstil, da danes tudi srbski samostalci energično zahtevajo, da mora ostati Pribičević minister notranjih zadev.

KUMANUDI ODSTOPI.

Pariz, 14. novembra. Jugoslovanski finančni minister dr. Kumanudi in ravnatelj Narodne banke Srbov, Hrvatov in Slovencev sta danes odpotovala iz Pariza v Belgrad. Pri odhodu se je na kolodvoru poslovil od njiju poslanik Bošković z osebjem poslaništva.

Belgrad, 15. novembra. (Izvirno) Današnji »Balkan« javlja, da bo finančni minister dr. Kumanudi odstopil, čim se vrne iz Pariza.

ZNAČILEN SKLEP.

Belgrad, 15. nov. Radikalni klub je sklenil, da se mora ukiniti naredba za pobijanje draginje.

KONGRES RADIKALCEV ODGOĐEN.

Belgrad, 15. nov. Na zadnji seji glavnega odbora radikalne stranke je bilo sklenjeno, da se kongres radikalne stranke, ki bi se imel vršiti 28. t. m., odgodi na 11. december.

Napad na dr. Korošca.

Belgrad, 15. nov. (Izv.) Današnji »Balkan« ljuto napada politiko dr. Korošca in Slovenske ljudske stranke in piše, da vodi dr. Korošec v Sloveniji popolnoma protidržavno politiko in protidržavno agitacijo. On je kriv, da se vojaki niso tako odzivali vpoklicu, kakor bi to zahtevala vojaška disciplina in državni interes, in je hujškal ljudstvo, naj ne da vozil in konj. — Te vesti izvirajo iz vrst onega dela radikalne stranke, ki hoče na vsak način vzdržati sporazum z demokrati.

Izpraznitev Albanije.

Pariz, 15. nov. Depeše iz Albanije naznanjajo, da je jugoslovanska vlada soglasno željam, izraženim od strani vevlesil, odredila, da jugoslovanska armada, ki se nahaja na albanskem ozemlju, deželo zapusti in da se armada dejansko tudi že umika. V deželi so ostale samo mnogoštevilne irregularne čete.

Naši zastopniki pri Zvezi narodov.

Pariz, 14. novembra. »Journal des Debats« poroča iz Zeneve, da se sestane zveza narodov namesto 18. že 16. t. m. Ker predsednika Hymansa najbrže ne bo k tej seji, se bo volil v začetku seje njegov namestnik. Smatra se, da bo trajalo zasedanje več dni. Dopisnik omejenega lista meni, da rešitev albanskega vprašanja še ni napredovala, ker izgleda, da poizkusi mirne rešitve pred sestankom sveta niso uspeli. Komisija strokovnjakov za proučevanje razmer v Albaniji, katero je sestavila zveza narodov, bo odpotovala iz Zeneve v Albanijo. Njeno delo bo trajalo najmanj dva do tri mesece.

Belgrad, 15. nov. Ministrski predsednik Pašić je odredil, da zastopa našo državo pred svetom Zveze narodov glede Albanije polnomočni minister in vodja naše delegacije v reparacijski komisiji Mato Bošković. Kot eksperta sta mu dodeljena Milutin Jovanović, naš poslanik v Bernu, in Tiha Popović, pomočnik zunanjega ministra.

Belgrad, 15. novembra. (Izvirno) Današnja »Politikac« piše z ozirom na imenovanja naših delegatov pri svetu Zveze narodov glede albanskega vprašanja, Boškovića in Popovića: »Kdor vé, kakšno »priateljstvo« razmerje vlada med Boškovićem in Popovićem, ta že danes lahko slutí, kako sijajno bomo zastopani na tej za našo državo tako važni konferenci.

Nov volilni zakon.

Belgrad, 14. nov.

Danes je ministrski svet sklepal o novem volilnem zakonu za bodočo državnozbornske volitve. Parlamentarne razmere nuno zahtevajo nove volitve. Sedanja kombinacija z radikali in demokrati ni več dovolj jaka, da bi bila kos političnim in gospodarskim nalogam, ki ih zahteva parlamentarizem od nje. Jasen dokaz za to je donesla trenutna vladna kriza. Obe stranki bi radi ustvarili potom nove kombinacije drug politični položaj, a ne gre, ker se nobena opozicijskih strank noče kompromitirati z grehu sedanje vladne večine. Druga izhoda ni, kakor nove volitve.

Po poročilih, ki smo jih dobili, je ministrski svet sklenil, 1. da se ukinejo kvalificirani mandati; 2. da se na 40.000 prebivalcev voli en poslanec, kakor to določa ustava; in 3. da se uvede princip dvojnih skrutinijev in sicer, da politične stranke, ki dobe najmanj 20 mandatov, dobe svoj delež tudi pri listah za celo državo, druge pa samo v svojih okrožjih.

Da se ukinejo kvalificirani mandati, je splošna zahteva vseh strank, izvemši konservativnih struj v demokratski in radikalni stranki. Druga sprememba, na katero številu prebivalstva prida en poslanec, je zahtevana po ustavi. Nova je tretja sprememba principa dvojnih skrutinijev.

Ta princip je uveden že tudi v drugih državah. Z njim se izpolnjuje demokracizem volilnega reda. Ostanke, ki v volivnih okrajih ne dosežejo količnika, se združijo za drug skrutinijev in se porazdelijo na državne liste. A zakaj samo na stranke, ki so v okrajih dosegle 20 mandatov? Za tako določbo ni pametnega razloga, ampak izvira iz samovolje določujočih strank. Zakaj se je ravno vzela številka 20. V parlamentarnih krogih se splošno prisojda demokratski stranki, sodeč po sedanjem razpoloženju volivnih mas, v bodoči volivni kampaniji okoli 30 mandatov. Demokratska stranka se je torej z veseljem oprijela tega števila, naj je potem prišel predlog iz njenih ali radikalnih vrst. Številka 20 je najvišja številka, katero je smela demokratska stranka sprejeti, da je sploh mogla osvojiti predlog, po katerem se zatemi princip čistega proporca in se izvrši rop na mandatih manjših strank.

Že vnaprej vemo, da se bo ta nasilna določba utemeljevala z atomiziranjem političnih strank. Toda razdrobljenost političnega življenja se z nasilnimi in umetnimi sredstvi ne prepreči, ampak samo z njegovim samorasilnim ozdravljenjem. Parlament mora biti odsev dinamike političnih strank na državnem ozemlju. Ta določba pa ima le namen, da potvori v parlamentu ono razmerje med strankami, ki žive zunaj v narodu.

Vlada razglasa tudi, da se bodo omejene spremembe volilnega reda izvršile v smislu predpisov čl. 141 in 133 ustave. Člen 141 govori: »Dokler se na podstavi te ustave ne izda nov zakon o volitvah narodnih poslancev, velja zakon, na katerega podstavi so se izvršile volitve dne 28. nov. 1920. leta, z izpremembami, s katerimi se spravi v sklad s to ustavo. Te izpremembe se izvrše tako, kakor je navedeno v členu 133 te ustave, ter veljajo, ko dobe kraljevo sankcijo. Odbor sme napraviti tudi potrebne izpremembe v rokih, ki jih določa zakon; poleg tega pa je pooblaščen predpisati tudi način, po katerem naj se izvrši porazdelitev mandatov na posamezne kandidatne liste po številu glasov.«

Nov način porazdelitve mandatov na kandidatne liste je torej dopuščen po krajšem zakonodajnem postopku, a ne nov sistem kandidatnih list. Predlog s takimi določili mora priti v redno razpravo narodne skupščine, in bi takozvani krajši zakonodajni postopek, ki ga izvrši zakonodajni odbor in potrdi skupščina, pomenil novo kršenje že tolikokrat od vlade in vladne večine kršene ustave.

Tudi nobena volivna umetnost ne reši vladnih strank ljudske obsodbe.

Washingtonska konferenca.

Washington, 15. nov. Svetovni razorožitveni konferenci si je javnost po prvih vtisih ustvarila tole sodo: Otvoritveni govor predsednika Hardinga je razgrnil pred zastopniki veseli mirovni program na najširši podlagi. Predsednik je dejal, da ves svet naravnost krič za resničnim in trajnim mirom. Da se mir ohrani, se države oborožujejo dalje po geslu: Si vis pacem, para bellum. Toda to se ne da vzdržati, ker se bodo države na ta način zadušile v dolgovih. So še ljudje Ludendorffove mentalitete, ki menijo, da je splošni mir mogoč le, če se provocira svetovna vojska, katera naj nasprotnika uniči in ustvari nadvlado enega samega, toda izkušna nam kaže, da se konkurenčni boj med narodi na ta način ne odstrani, pač pa more vreči ves svet nazaj v dobo barbarstva. Če profesionalni militaristi želijo zadovoljiti svojemu nacionalnemu častihlepiju, si ljudske mase ne želijo nič drugega kakor mir, da nadaljujejo svoje vsakdanje delo. Če mnogi ne razumejo bolj zvišenih razlogov za ohranitev miru, naj vsaj pomislijo, kakšna neznozna bremena se nalagajo ljudstvu vsled nepretrganega tekmovanja držav med seboj. — Potem ko je nato državni tajnik Hughes predložil v imenu ameriške vlade konkretne predloge v to svrhu, je Briand v imenu Francije poveljeval mir, češ da Francija nikoli ni bila imperialistična država in da je le pripisovati nemškimi klevetam, če nekateri Francijo črnijo, češ da zasleduje roparsko politiko. Ako bo Francija popolnoma zasigurana pred vsakokršnim napadom, se bo radevolje pridružila klicu: »Doli orožje!« — Spričo tega bi bilo pričakovati, da bo konferenca res ustvarila pogoje, da se svetovni mir dejansko zasigura, toda dejstvo pobijajo idealistične izave ameriškega predsednika. Konferenca se ne bo dotaknila najbolj perečega vprašanja, revizije krivičnega verzalskega miru, niti ne mislivo pošteti Nemčije in Rusije, ki na konferenci nista zastopani. Tudi se ne bo sklepalo o kaki vsaj v znatni meri reducirani razorožitvi, marveč se bo le skušala določiti maksimum oboroženja na morju, da se doseže ravnotežje med največjimi pomorskimi silami: Anglijo, Ameriko in Japonsko. Amerika pa kot glavni cilj zasleduje to, da bi angleško in japonsko brodovje ne moglo kdaj združeno nastopiti proti ameriškem, kar naj se doseže potom likvidacije angleško-japonskega dogovora. — Da to niso nobene resnične in uspešne garancije za mir, je iz tega popolnoma razvidno.

Washington, 15. novembra. Državni tajnik Hughes je po govoru predsednika Hardinga izjavil, da Zedinene države ne mislijo rešiti naloge konference tako, da bi se napravil junktim med omejitvijo morskega oboroževanja držav na eni in rešitvijo daljnjezhodnega vprašanja na drugi strani (to je, da bi te države reducirale svoje brodovje le tedaj, ko se določi medsebo na interesna sfera veselil v Tihem Okeanu.) Obe vprašanji naj se obravnava neodvisno drugo od drugega. Nato je predložil glede omejitve oboroževanja v glavnem sledeče: 1. da se takozvani »capital-shipi« (naddrednoti, ki stane vsak okoli 200.000.000 frankov) sploh ne grade več, že zgrajeni pa uničijo; 2. da naj se za podlago bodoče pomorske moči velikih držav vzame za podlago sedanje stanje; 3. Ker se bo o Franciji in Italiji razpravljalo posebej, naj bi Anglija imela približno 600.000 ton vojnega brodovja, Amerika 500.000 ton, Japonska 300.000. — Anglija naj ostane torej največja po-

morska sila na svetu, vendar ne dosti večja od Amerike. Glavni pogoj pa je, da se angleško-japonski pakt razveljavi, ker bi vse reduciranje brodovja na omenjeno mero nič ne pomagalo, ako bi se dve pomorski sili izmed treh mogli proti tretji združiti.

Washington, 15. novembra. Na veliko začudenje širše javnosti je admiral Kato, zastopnik Japonske, na seji konference izjavil, da je Japonska pripravljena pogajati se o omejitvi pomorskega oboroževanja neodvisno od rešitve tihomorskega vprašanja. To se tolmači tako, da mora med Ameriko in Japonsko že obstojati sporazum v tem vprašanju, kar bi Japonska sicer za nobeno ceno ne privolila v to, da uniči svoje naddrednote, ki so najmočnejši na svetu, oziroma bi se v vprašanju zmanjšanja svojega brodovja sploh ne spustila. Trdi se, da se je Japonska odpovedala vsem političnim aspiracijam in gospodarskim predpravicam na Kitajskem (t. j. v 18 provincijah, ki se nahajajo v mejah »velikega zidu«), da pa Amerika priznava dejansko stanje v Mandžuriji in japonske aspiracije v Mongoliji. Če je to res, bi konferenca imela to rešitev le podrobneje izdelati. Seveda bi Amerika in Japonska tudi uničile vse trdnjave ob obalah Tihega morja.

Washington, 15. novembra. Stališče Anglije glede na ameriško zahtevo, da naj se pogodba med Anglijo in Japonsko kot brezpredmetna odpove, še ni pojasnjeno. Angleški zastopnik lord Balfour je jako rezerviran. Na vsak način se Lloyd Georgeva misel o ameriško-angleško-japonski alijansi ne bo uresničila. Ravno vsled tega Anglija ni voljna žrtvovati svojo alijanso z Japonsko, ki Angliji garantira mirno posest Hongkonga, Avstralije in Indije. Pač pa bi Anglija bila pripravljena svoje pogodbeno razmerje do Japonske ratificirati tako, da bi se onemogočile vsake imperialistične aspiracije Japonske na Kitajsko in na Filipine.

Poskušen napad na grško kraljico.

Zagreb, 15. nov. »Večera« poroča iz Belgrade, da se je o pravem času odkril zasnovani atentat na grško kraljico Sofijo, ki so ga pripravili in pri Skoplju poizkušali izvesti bolgarski komitaši, ko je vozil po tamošnji progi vlak, v katerem je bila kraljica. Prožni čuvaj je z nekim delavcem pravočasno odkril atentat. Čuvaja so komitaši prišli in ga brčkone ubili, medtem ko je delavec pravočasno prijavil dogodek oblastem.

Atentat na Čičerina.

London, 15. nov. Po poročilih iz Moskve je bil dne 14. novembra poizkušen atentat na ljudskega komisarja za zunanje posle Čičerina. Atentat se je ponesrečil. Aretiranih je več tisoč oseb.

Velike stavke v Newyorku.

New York, 14. novembra. 60.000 delavcev oblatilne industrije v New Yorku je stopilo v stavko.

SESTANEK RADIKALCEV V SPLITU.

Split, 15. novembra. Včeraj je bil tukaj okrogli sestanek radikalne stranke, katerega se je udeležilo tudi več hrvatskih malih posestnikov. Na sestanku je bila sprejeta resolucija, ki zahteva zboljšanje železnice, ki vežejo Dalmacijo z ostalo državo. Glede izvedbe agrarnega vprašanja se zahtevajo posebne določbe glede lastniške pravice, glede osvoboditve kmetov od fevdalnih odnošajev in zafamčenje mi-

nima kmetskega posestva. Za predsednika okroglega odbora je bil izvoljen dr. Uroš Desnica. Sklenilo se je, da bo sedež upravnega odbora v Šibeniku, kjer bo začel izhajati tudi organ radikalne stranke.

Politične novice.

Državotvorna politika. Da je pod sedanjim režimom v Jugoslaviji vse narobe, je danes tudi že na Kitajskem znano. Kljub temu smo imeli dozdaj o našem režimu še veliko predobro mnenje. Vlada je v odsotnosti Pašića odredila poizkusno mobilizacijo. Ko jo je javnost vprašala, čemu to jako drago odredbo vzdržuje, dasi je karlistična nevarnost že minula, je odgovorila, da gre za akcijo, ki n celemu svetu dokaže, kako da smo močni in njeno časopisje je pri tej priliki poudarjalo, da se je poizkusna mobilizacija v celi državi naravnost sijajno obnesla. Zraven so smatrali za potrebno naglašati, da so se izjalovile nade naših sovražnikov, da bodo ob tej priliki izbruhnili v Jugoslaviji neredi. Že to je bilo jako malo diplomatično, ker so se vladni listi izražali pri tem tako, kakor da bi bila vlada poizkusno mobilizacijo v prvi vrsti zato odredila, da stavi patriotizem prebivalstva na preizkušnjo. Inozemstvo je spričo tega lahko dobilo vtis kakor da vlada sama dvomi o lojalnosti svojih državljanov. Pred par dnevi pa dopisni urad, ne da bi ga kdo vprašal, v obliki demencia s a m poroča o celi vrsti slučajev na Hrvatskem, kjer se kmetje niso pozvali pozivu na orožne vaje in vsi resnost položaja s a m podčrtuje s tem, da krivcem predočuje, da jih za to časa smrtna kazen, oziroma dvajsetletna ječa. Kaj poredko n. pr. v Rimu na to, ko pa se je nekoliko prej poročalo, da se je poizkusna mobilizacija izvršila popolnoma brez vsakega incidenta? Ali bodo verjeli demokrat-skim listom, ki so pisali o vzornem redu ali pa dopisnemu uradu, ki poroča, da so morali po več krajih na Hrvatskem intervenirati orožniki in vojak? Vladi tega še ni bilo zadosti. Zoper njen famozni demencia, kateri je svetu odkril to, kar je bilo izven meja Hrvatske neznano in bi se sploh ne bilo izvedelo, da ni kraljevi namestnik za Hrvatsko tega potom svojega novinarskega urada sam križem sveta razbojnal, je objavil »Hrvatski blok« komunike, v katerem odvrta krivdo nad tem dogodki od sebe in očita vladi, da je sporočala neresnico! Dopisni urad pa na to ni molčal, ampak nadaljuje polemiko, da bi svet še bolj prepričal o tem, kako čudno je potekalo v enem velikem delu Hrvatske poizkusna mobilizacija! Tako vladni novinarski urad sam kompromituje državo in se tega posla niti ne sramuje, samo da more udrhati po opoziciji, ki je gospodu Dementroviču trn v peti! V nobenem slovarju ni najti primerne besede za tako početje in zastonj bi iskali na celem zemeljskem globusu državo, kjer bi vlada na tak način lastno državo diskreditirala. V dobro poučenih krogih je bilo že pred vladnim komunikejem znano, da se je na Hrvatskem odzvalo vpoklicu na orožne vaje ponekod res samo po 40 %, kakor to vladni komunike konstatira, toda ti krogi so molčali, da ne oškodujejo ugleda svoje države, zdaj pa vladni krogi sami hitijo svetu razkrijevati to, kar bi se bilo lahko dalo in moralo zamolčati! Policaidemokratom pa tudi tega še ni dovolj; danes kričijo v »Slovenskem Narodu«, da tudi v Sloveniji ni bilo vse, kakor bi moralo biti, vsaj ne v mariborskem okraju, in skupno z »Balkanom« dolžijo — dr. Korošca, češ, da je ta kriv, če se niso vsi odzvali pozivu! Globoko bi se ponižali, če bi skušali voditelja SLS opravičevati spričo take infamnosti demo-

kratskega tiska — treba je le pribiti, kako se ta gospoda ne ustavi niti pred največjimi interesi države, da na političnega nasprotnika vrže kepo blata. Kaj zato, če bo zdaj ves tuji svet z največjo slastjo pograbil po teh novicah in seveda pisal, da se Hrvati in Slovenci kar en bloc niso odzvali vpoklicu v armado — kaj zato, samo da so si gospodje od vladne večine dali zopet nekaj duška in oklevatili dr. Korošca! Fakt je ta, da se je v Sloveniji poizkusna mobilizacija vršila v najvzornijem redu, dokler ni »Jutro« objavilo, da je vlada mobilizacijo preklicala, še preden je vojaška oblast o tem bila obveščena in preden je vlada sploh tako odredbo izdala. To je bil vzrok, da so potem nekateri, ki so demokratskemu listu verjeli, ostali doma in bodo zdaj zato kaznovani. Ali bodo pri »Balkanu« imeli toliko poštenja v sebi, da bodo to vzeli na znanje?

Tiskovni zakon. V ministrstvu za izenačenje zakonov je začela komisija za tiskovni zakon svoje delo. Kakor poroča »Pravda«, sede v tej komisiji skoro sami pravniki, a niti en časnikar po poklicu. Komisija sklepa za sedaj v principih, na katerih naj temelji novi tiskovni zakon. Eden teh principov je, da poslanci ne morejo biti odgovorni uredniki listov. Kakor izgleda, bo izzval načrt novega tiskovnega zakona v parlamentu veliko burjo, zlasti ker bodo v načrt vnešene tudi preventivne odredbe. — Prej enkrat so že javili, da sta v to komisijo pozvana tudi dva časnikarja-poslanca po poklicu, namreč Sahib Korkut in Večeslav Wilder.

Radicev napad na dr. Laginjo. Pod naslovom: »Kaj nam je odkril poskus Habburžanov?« — piše St. Radić v svojem listu »Slobodni Dom«: »Gospodje Sarkotić (bivši poročnik v Bosni) in Duić ne pomenijo za nas v političnem oziru nič, ampak nam v svoji zastareli zvestobi do tuje dinastije samo škodujejo. Oni ne poznajo povojnega mišljenja in razpoloženja Hrvatov in so popolnoma enaki bivšemu banu dr. Laginji, ki popolnoma napačno trdi, da je večina hrvatskega naroda še danes istotako za kraljestvo (monarhijo) kot pred vojno. Pri tej priliki je treba še naglašati, da se v politiki ne sme verjeti niti enemu višjemu avstrijskemu oficirju, ker so oni po svoji vzgoji samo za gospodstvo neke bajé »zakonite dinastije«, in ta je zanje habburška. Oni so torej v glavnem enih misli z belgrajskimi batinaši, za katere je narod brezpomembna masa, kateri ne priznajo ne pravice, ne svobode, ampak le »korjo kruha z vladine mize. Sarkotić, Duić, Laginja in batinaši — to je vse eno in isto, kajti vsem je narod le masa, kateri vlada zapoveduje po svoji volji.« — »Samouprava« pristavlja opravičeno: »Čuden je ta hrvatski blok s Stjepanom Radićem na čelu.

Drovo novice.

Naš novi roman. Te dni začnemo objavljati prevod romana »Colomba«, znamenito delo francoskega pisatelja Prosper Mérimée. Ta roman se precej razločuje od zabavnih romanov, kakor jih sicer ponavadi čitamo po časopisju. Čitatelja drži sicer v stalni napetosti, kakor kak kriminalen roman, vendar pa je na taki estetski višini in take literarne vrednosti, da spada med najboljša romane svetovnega slovesa. Kako se ceni »Colomba« v francoskih literarnih krogih, naj svedoči samo sledeča ocena: »Značilno osebnost ali bolje tip Colombe okvirja roman, čegar edina napaka je ta, da je danes brez napake. Klasično čisti slog, dobro razporejena, lepo premerjena, jasna, hitro se razvijajoča, neprestano se smehljajoča povest, ki jo pozivljajo zapletljaji, ki je posejana s pokra-

Svečani žalni koncert na čast spomina kralja Petra I. Osvoboditelja

se je izvršil z mogočnim turobnim sijajem. Dvorana sama je bila trno opremljena, na koru, ki čaka čepel, je na črnom ozadju visel mogočen križ. Pred orom je stal sredi zelenja, palin in cvetja doprni lip rajnika kralja. Dvorano je napolnilo občinstvo vseh slojev in vrst od pokrajanskega namestnika misliarja Hriberja preko načelnikov raznih uradov do preprostega delavca, od škola dr. Jeličiča preko duhovščine do bogoslovcev, od rektorja univerze preko ravnateljev in profesorjev naših srednjih in drugih šol do njih, ki so obiskovali samo nekaj razredov. Izkrakla bilo je zastopano ljudstvo, ki je hotelo podčrtati spomin svojega kralja, ki mu ga med kralji ni bilo enakega, ki pa so svojem pokolenju, po svojem čustvu, življenju ni hotel bil kralj, ampak samo kronani predstavnik jugoslovanske republike, prvi med enakimi; ki je vsled teh namenov odločil vsakršen znak svojega dostojanstva ter se kot preprost vojak preganec boril za rešitev domovine. Občinstvo je stalo zaključeno trikratno »Slavo« njegovemu nesmrtnemu spominu.

Koncert je otvorilo Hrističevo »Opelac«. Delo se giblje za nas v popolnoma novem svetu čustvovanja. Inspirirano je po cerkveni glasbi, boljše rešenosti po grško-slovenskem starodavnem cerkvenem koralu. Vsa glasila nepopolnoma res-

noben vtis, niti elementarna trpkost je razlita v rogi, »So svetilnice itd., kjer je vsaka važna stvar v navepih in harmonijah. Kakor bi stal pred najlepšimi deli vzhodne cerkvene umetnosti, v marsičem bi človek zasledil vsaj diha istega duha, ki ga kaže Meštrovič v svojih velikih zamislih. Vse kaže neko arhaično prvobitno silo, ki je plod tradicionalne rabe starih tonovskih vrst za melodijo in hkrati — kar je prav tako, če ne bolj važno — za zaprednost harmonij, ki se strogo in brez izjeme podreja svoji strukturi napeva. Te stvari so za naša ušesa navzile vsej preprosti naravnost dražljive (pikantne) in nas z vsakim akordom presenečajo; vzrok je seveda v tem, ker pri nas tudi tam, kjer bi bilo treba harmonijo podrediti starih tonovskim vrstam (v gregorianskem koralu), jo le preradi zvajamo na uglejena pola dura in mola ali največ na pola glasbenih del 15. in 16. stoletja, ki da so pisana v starih cerkvenih tonovskih načinih, ne da bi pri tem pomislili, da se navepi 15. in 16. stol. s tonalnostjo vred neskončno razločujejo od pristnih starih koralnih napevov. — Hristič, kakor sploh vsi skladatelji za grško-slovensko liturgijo, kažejo sila tenak žut za vokalne možnosti. Občudovati je treba, s kako majhnimi težkočami dosežajo mogočne učinke. Šaj je pa to tudi potrebno, ker v vzhodnem obredju petja z ničemer ni moči opisati; vkršni instrumenti, tudi orgle, so od božje službe izključeni. Vsa skladba je zavita v neko skrivnostno tenčilo — Ravnatelj Hubad, ki je iznova sprejel taktirko, je skladbo dirigiral kar se da diskrutno, mestoma bi skoro dejel prediskrutno. Krasna so bila mesta, kjer se skladba razlivi in naraste,

pred vsem strogi tematični deli n. pr. »Voznesi tako lepo nevljivo stopila v ospredje. Za srce najlepša so pač mesta z grenko dehtečo rožmarinsko tipko mehko. — P. Čajkovskega tri točke iz »Liturgije sv. Ivana Zlatoustega« so potekle iz istega vrela, samo, da kažejo še mirnejše čustvovanje, dasi oplojeno z vsemi novejšimi pridobitvami glasbenega razvoja do Čajkovskega. Slovanska posebnost so ritmizirani zborovski recitativi v najpreprostejših harmoničnih oblikah, ki se pa iz tega zametka vlahih čudovito razrastejo in kot povodenj poplavlja hram božji najsilnejše glasbene tvorbe (primeri neizmerno bogastvo ali tuje v št. 14.). »O č e n a š« je skrajno preprosto zamišljen; brez vsakršne refleksije, brez vsakršne teže narejene globokosti se napev kot otroku izliva v molitev. In vendar je ta preprostost tako pestra, polna neznane barvitosti v harmoničnih zvezah in postopih, ki hodijo nam popolnoma neobičajna pota. Zbor se je pod Hubadovo roko globoko življal v to vzhodno pristno slovansko čustvovanje.

Prof. Jeraj sam je z godalnim orkestrom izvršil podal Sukovo »Meditacijo« na starožeški koral: Sv. Vavilava. V tej stari srednjeveški cerkveni pesmi vidijo Čehi še vse kaj drugega kot staro, resnično mogočno skladbo, zakaj ona jim je hkrati utelešena narodna misel. Meditacija je bila komponirana med vojsko; zato je njen skrivnostni značaj, če kot izpod pepela sili davičena, zadržana moč na dan, tem laže umiljiv, če smemo pri glasbenem poslušanju o »umevenju« sploh govoriti! saj se je naša sodanost dvignila iz enakega čustvovanja.

Prof. Michl je vodil Foersterjev moški zbor: »Umrl je mož, ki je še vedno svež. Zbor ga je jako živo pel in mogočno naraščal. Skladba sama kaže Foersterja z njegove značilne strani: krepkih postopov, figurirane kontrapunkti-

Mokranjčev »Hvalite Gospoda« je zopet sveža, blesteča reč, polna gorkote. Zbor se je je z očitnim navdušenjem okleal; Michl je tu pokazal mnogo uvezdrjenega ognja. Motivo je le trganje besedi v melismatičnih skupinah. V takih slučajih se seveda vsa beseda ne more peti v eni sapi, treba je vmes neke dihati. Toda gotovo nikdar pred novim zlogom, ampak sredi mell me neke, najbolje za kako poudarjeno noto (krepko dobo). Besede: hvalite Gospoda, bi se ne smele na sledeči način deliti z dihanjem: hvalite Go-spo-da, ampak za prvo noto na zlogu »lic« naj bi pevali di-hali, podobno v besedi Gospoda. Če pred novim zlogom diham, besedo raztrgam, če pa sredi melis-me, melismo samo delim in razčlenim in še bolj jasno napravim. V tej reči nam je n. pr. koral nedočen zlog. Tudi sicer je morda malo nevarnosti za natančno vezanje. Seveda moram pa po drugi plati poudariti jako umešno in učinkovito odsekane zloge n. pr. koncem I. dela pri besedi »Gospo-da« in še drugod. Očitno je Glasbena Mestica v Michlu dobila oguljevit moč, ki bo znala stara izročila varovati pa jim tudi vtilniti svojih ilkov. — Navzoč je bil skladatelj »Opelac«, g. Hristič, ravnatelj belgrajske opere.

jinami, (ki jih mojstrsko naslika v petih ali šestih vrstah — Lanson) ki te razvedruje z duhovitimi razgovori in je do konca izpeljana s popolno spretnostjo, vse to torej silno vleče. Četudi so le izobraženci mogli ceniti literarno vrednost in pisateljevo umetnost, so je (Colombe) bili veseli tudi nešolani po svoje in Méricée je imel za sabo vse sloje ljudstva. Uspeh je hitro pršel k tujcem in še traja. Angleških prevodov Colombe, ki je postala šolska snov, sploh nihče več ne šteje. — Colombe prevedena v vse evropske jezike, je zašla v seznane zbranih del. — Avg. Filon: Méricée.)

— Smrtna kosa. Dne 15. novembra t. l. je umrla v škofjeloškem uršulinskem samostanu č. m. Jakobina Keršič, rojena l. 1882, v Podbrezju. Pokopnica je bila učiteljica na tamkajšnjem zasebnem ženskem učilišču. Izvrstna učiteljica in vzgojiteljica je neumorno delovala med mladino, temeljito poučevala, požrtvovalno vzgajala. Z materinsko ljubeznijo in z odločno krepko voljo je vodila bodoče učitelice do vzvišenih vzorov: do resnega dela za Boga in domovino. Njenim številnim gojenkam jo priporočamo v molitev in blag spomin. Pogreb bo v četrtek (17. t. m.) ob 3. uri popoldne. — N. v. m. p.

— Koledarček Jugosl. Kmetstva zveze je izšel. Naroča se v tajništvo Jugosl. kmet. zveze, Jugosl. tiskarna in v Jugosl. knj. garni v Ljubljani. Koledarček stane 18 K.

— Materijalno vprašanje duhovščine. Iz Belgrada javljajo: Na poziv ministra za vere je pričela s svojim delom anketa zastopnikov vseh veroizpovedi v svrhu ureditve materijalnih vprašanj duhovščine.

— Srednješolski zavodi dobe nova imena. Vsled preosnove prejšnje državne realne gimnazije z nemškim učnim jezikom v Ljubljani v realno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom je nastala potreba, da se oba ljubljanska zavoda te vrste »preimenujeta«, kakor se izraža oddelek za prosveto. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vero je z razpisom z dne 17. oktobra t. l. določila načelo, ki naj se pri imenovanju zavodov uveljavi. Zavodi naj se imenujejo po zaslužnih osebah: vladarjih, slovstvenikih, pedagogih i. t. d. V smislu tega razpisa naj bi v Ljubljani dobila sedanja realna gimnazija na Poljanski cesti cesti naziv realne gimnazije kralja Petra I. Osvoboditelja ali kratko realna gimnazija kralja Petra I., realna gimnazija s slov. in nemškim učnim jezikom v Bethovnovi ulici bi se nazivala realna gimnazija kralja Aleksandra I. Sedanjí I. (humanistični) gimnazij bi prilikal naslov Val. Vodnika ali kratko Vodnikova gimnazija, realni: realni Jurija Vege (Vegova realni), moškemu učilišču: učilišče Jana Komenskega, ženskem: učilišče Fr. Levca. S tem so podane le smernice za posvetovne učiteljske zborove, ki se jim hkrati naroča, da se o imenovanju lastnih zavodov posvetujejo in stavijo primerne predloge. Zadevni zapisniki z utemeljenimi predlogi ter s poročilom ravnateljstva naj se predložijo oddelku za prosveto in vero do 20. novembra. Ako bi v katerem slučaju zavlada v učiteljskem zboru deljeno mnenje, se lahko stavijo tudi amobalno tero predlogi. Samo za učiteljske zborove realnih gimnazij to ne velja, ker je tema zavodoma določila ime že pokrajinska vlada. Da pa bi kak profesorski zbor ne predlagal kako drugo ime, kakor je dovoljen oddelku za prosveto, so se pripravljali v svrhu orientacije (oj ti neorientirani gg. profesorji!) tile naslovi za gimnazije: v Kranju Prešern, Novem mestu Trdnja, Kočevju Levstik ali Gregorčič, Mariboru Miklošič ali Vraz, Celju Aškerc, Ptuj B. Rajč ali Vraz. (Kaj pa Vrazov tekmelec Ilesić poreče?) Na večjega slovenskega ljudskega pedagoga Slomška n. pr. oddelek za prosveto ne pozna, ker kar je bila nekdanja največja zasluga za narod, je danes klerikalizem. Take hude skrbi tarejo danes gospode, ki imajo skrbeti v Sloveniji za prosveto. Če bi bili danes še v Avstriji, stavimo, da bi odedek za prosveto nadel realnim gimnazijam naslov »največjih slovenskih učenjakov in pedagogov Franca Jožefa in Karla«, saj če nismo klečepalazili, nismo veljali za dinastične. 's war immer so, 's war immer so, pa tudi zanaprej tak bo!

— Položaj deželni cestarjev. Znano je, kako slabo so plačani državni cestarji, še slabše pa deželni. Koliko se je v tej zadevi že več kot pred letom dni pritiskalo od naših poslancev na ministrstvo javnih del, ki pa za to svojo socialno dolžnost nikdar ni imelo potrebnega kredita. Sedaj so se zopet oglašili državni cestarji in mislimo, da je vendar že čas, da se jim njihov gmotni položaj zboljša. Še bolj pozabljeni pa so deželni cestarji, od katerih smo prejeli ta-le dopis: Deželni cestar ima mesečno plačo z vso draginjsko doklado vred celih 350 K. Ako se ta znesek porazdeli dnevno, zasluži torej na dan 11 K 70 vin. Potem pa naj te krone obrne za hrano ali za obleko ali kamor hoče. In če ima cestar družino, dobiva za ženo in za otroke do 15. leta po 50 K mesečno. Torej ne pride še za vsakega ena cela zemlja na dan. Kadar se bodo gospodje na vladi spomnili državnih cestarjev,

naj nikar ne prezro tudi pas. In naj nas takrat vsaj tako plačajo, kot so sedaj plačani državni cestarji. Torej naj tudi naš glas ne hodi glas vpajočega v puščavi, ker tudi deželni cestar ne more živeti od samega prahu in blata in nag in bos ne more delati na cesti. Pa tudi njegova žena in otroci ne morejo hoditi nag in bos okrog. — Deželni cestarji.

— Denarnica se je našla. Dobi se pri Drogenik. Jarše 23 p. Moste pri Ljubljani.

Štalarske novice.

Š Bolezen knezoškofa Napotnika. Kakor nam iz Maribora javljajo, se bolezen knezoškofa dr. Mihaela Napotnika še ni izboljšala.

Š Narodno gledališče v Mariboru. Kakor vse kaže, sezija za letošje ne bo otvorena v lastnem poslopju, ker potrebna dela še zdaj niso končana. Sicer pa je poslopje zlasti na strani bivše kazne v zadnjem času popolnoma zanemarjeno. Kdo nosi odgovornost za ogromno škodo?

Š »Straža« konfiscirana. Izdaja ponedeljkeve »Straže« je bila od državne policije konfiscirana baje radi kritike o vojaški diktaturi.

Š Čebelarstva podružnica za okraj Sv. Lenart s sedežem pri Sv. Troici v Slov. goricah, vabi vladno vse člane in prijatelje čebelarstva na občni zbor, ki se vrši dne 18. decembra 1921 dopoldne ob 9. uri v gostilni g. Antonije Arnuš pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. K obilni udeležbi vabimo vse prijatelje čebelarstva.

Š Megla v Mariboru je zelo redek gost in kadar se pojavi, ne prinese nič dobrega. Po južnem vremenu v soboto in nedeljo je nastopila v nedeljo zvečer in je vztrajala tudi čez ponedeljek, omilila je suhi mraz od 7 skoro na ničlo, zato pa prinesla neprijetno vlažno vreme.

Gospodarstvo.

BORZA.

Curib, 15. novembra. (Izv.) Devize: Budimpešta 0.55, Berlin 207, Italija 2240, London 2005, New York 529, Pariz 3870, Praga 570, Dunaj 0.20, Bukarešt 3.30, Zagreb 1.90, Varšava 0.16. — Valute: n. a. krona 0.12.

Zagreb, 15. novembra. (Izv.) Devize: Budimpešta 29.50—30, Berlin 109—110.50, Italija 10.45—10.90, London 10.45—10.55, New York 260—270, Pariz 19.50, Praga 299—300, Dunaj 460—470, Zürich 49.50—51. — Valute: lire 10.50, dolari 260—268.

g Poštni čekovni zavod v Ljubljani objavljuje svojim računimernikom in vsemu občinstvu, da je minister za pošto in železnice svojim odlokom z dne 5. novembra 1921, b 69.496 dovolil, da smejo čekovni zavodi in poštne hranilnice izstavljati čekovne nakaznice za zasebne stranke do 20 tisoč dinarjev, za drž. oblastva na do 100.000 dinarjev. Na podlagi cit. odloka smejo zasebni računimerniki izstavljati čke za izplačila v gotovini, kateri se izvrše odlokom čekovnih nakaznic, odsele naprej do zneska 20.000 dinarjev, drž. oblastva na do 100.000 dinarjev. Na dom se bodo na kakor doslej dostavljale čekovne nakaznice z denarjem do zneska 1000 dinarjev.

g Uradni list št. 137 od 15. novembra 1921 prinaša pravilnik o prijavi in odjavi plovil objektov v rečnih pristaniščih kraljevine SHS. Po novi odločki o pobiranju nadavka na uvozno carino se smejo izza dne 10. novembra 1921 uvozna carina in postranske takse, ki se pobirajo v zlatu, plačevati tudi v dinarjih in dinarsko-kronskih bankovcih po kurzu: 100 zlatih dinarjev = 500 dinarjev v dinarskih ali dinarsko-kronskih bankovcih, t. j. z nadavkom 400 odstotkov. Pri blagu, ki se zacinaria ad valorem, se nadavek ne pobira. — Obrt za proizvodnjo sodavice in limonade velja po odločki ministrstva za trgovino in obrt kot trgovinska obrt v smislu obrtnega zakona.

g Dobro nade. Dne 10. t. m. so zborovali na belgajski borzi tamošnji trgovci in sklepali o popravu naše valute. Na tem zborovanju je govoril tudi bivši finančni minister dr. Velizar Janković, ki je rekel med drugim: »Na kurz dinarja je škodljivo vplivalo tudi neuspelo notranje posojilo. To je bilo slabo organizirano že vnaprej obojeno na neuspeh. Namesto da bi preprečilo nadaljnje tiskanje bankovcev, se baš na njih daljnje tiskanje naslanja, ker ga bo Narodna banka lombardirala. Tudi novo vnapre posojilo izgleda, da bo končalo s — »haziranjem«!

g Nova izseljeniška uredba, ki je izšla pred nekaj meseci, marsikaterim zunanjem državljanu, posebno Angležem, ni po volji, ker daje glede transporta izseljenec domačinom paborodnim družbam velikanske prednosti. Zato z ozirom na našo popolno odvisnost od milosti antantnih držav v tem oziiru najbrž ne bo izvedljiva. Zanimivo bi bilo izvedeti, če se je to vprašanje eventualno tudi obravnavalo pri podajanih za naše posojilo v Londonu.

g Gospodarske razmere na Švicarskem. Pri zadnjem dvigu tujih deviz je silno narasel tudi švicarski frank. Toda podobno kot pri Ameriki, tako se tudi na Švicarskem gospodarsko življenje bori s težko krizo, ker je tudi tu eksport skoro popolnoma onemogočen. Vzrok pač tiči v tem, da je povpraševanje po švicarskem franku večje kot pa ponudba, ker vsled posebnih švicarskih razmer, kjer se ni bati prekuciti ali vojnih zapletitve, kapital od vseh strani teče v Švico, čeprav se momentano zelo nizko obrestuje. Kot protutež predlagajo švicarski finančni krogi, naj bi se vnašnim državam otvorili krediti pod pogojem, da dajo naročila v primerem obsegu sedaj silno nezaposleni švicarski industriji. Zanimivo je, da se je na Švicarskem pojavil predlog, naj bi se cena franka potisnila navzdol z umetno inflacijo, toda zmagal ta načrt seveda ni, ker bi najbrž ne odprl velike sedanjih gospodarskih situaciji, pač pa bi podražil življenje ter bi rušil takozvanega malega kapitalista, kateri je na Švicarskem silno veliko.

g Dobava mesa. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se sklenejo dne 26. novembra 1921 dopoldne v intendanturi komande Dravske divizijske oblasti v

Ljubljani pismene neposredne pogodbe zaradi osiguranja mesa za čas od 1. januarja do 30. junija 1922 za garnizije v Mariboru, Celju, Ptuj in Slovenski Bistrici. Predmetni oglaš je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoji pa pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, pri vojnem okrogu v Celju in Mariboru ter pri komandantu mesta v Slov. Bistrici in Ptuj interesentom na vpogled.

Ljubljanske novice.

lj Vzajemno posojilnica naznanja, da bo maša-zadušnica po njenem rajnem ravnatelju Avguštinu Zajcu v četrtek, dne 17. t. m. ob četrtna 8. uro v stolnici pri velikem oltarju in vabi k nji zlasti načelstvo in nadzorstvo ter svoje uradništvo.

lj Umrlí so v Ljubljani: Helena Strohmeier, zasebnica, 78 let. — Marijeta Fink, obč. uboga, 71 let. — Janez Reven, hlapec, 48 let. — Katarina Prusnik, delavčeva vdova, 71 let. — Marija Schmidt, vdova bančnega knjigovodje, 36 let. — Ivan Žerko, strojnik, 25 let. — Jakob Auernik, juž. žel. pisarnik, 51 let. — Josip Urbanc, drž. žel. oficial, 60 let. — Anton Kazafura, nadučitelj v p. 66 let. — Vida Schmidt, hči trgov. potnika, 8 mesecev. — Marija Svetlin, zasebnica, 79 let. — Ivana Knofler, tob. delavka v p. 66 let.

lj Nekaj stare obleke za moške razdeli mestni magistrat med najrevnejše reflektante. V Ljubljano pristojni reveži naj se zglaste pri magistratnem ubožnem referatu v četrtek, dne 17. novembra, v petek, dne 18. novembra in v soboto, dne 19. novembra 1921, popoldne od 1. do 2. ure.

lj Stanovanjski urad se nahaja sedaj, kakor znano, pod novim (magistratnim) vodstvom, z županom na čelu. Poprej je bilo zaposlenih pri tem uradu v pisarni 10 uradnikov, večina od teh ne kvalificiranih tujih ljudi, ki niso imeli o uradnem poslovanju nobenega pojma in so jim bile lokalne razmere španska vas. Ni čuda, da je v dveh letih in pol naraslo 3000 zastalih (nerešenih) aktov, tako da se v tem uradu sedaj nihče ne spozna v stanju agend. Magistrat, t. j. g. župan je določil za to ogromno delo sedaj 8 mestne uradnike, a vsak jurist se brani prevzeti vodstvo urada, kjer izgleda vse kot kup gnoj. Poleg tega pa odločujeta že vnaprej pri nakazovanju stanovanj, na eni strani g. župan, na drugi pa g. pokrajinski namestnik, namesto da bi se zdaj predvsem izvršila stroga revizija stanovanj po ljubljanskih hišah, da bi se dobil točen pregled, koliko je razpoložljivega prostora, odveč udobnih stanovanj (4 do 6 sob za 2—3 osebe itd.) ter dognalo, koliko je v mestu tujih ljudi, ki so brez posla in stanujejo v Ljubljani neupravičeno. Brez tega ukrepa je nadaljno funkcioniranje stanovanjskega urada absolutno izključeno in nemogoče!

lj Dvajset ustanov po 100 kron za ubožane ljubljanske obrtnike ima oddati magistrat. Prošnje je vlagati do 5. decembra 1921. Podrobnosti, kdo ima pravico in kakšne morajo prošnje biti, je izbrati iz razglasa, ki je nabit javno na magistratu.

lj Dobro ohranjen pianino se kupi. Naslov pove uprava »Slovenca«.

lj Izgubljena in našdena denarnica. Na Zaloški cesti blizu Leoniške je nekdo 14. nov. popoldne izgubil denarnico v kateri je več bankovcev po 100 dinarjev. Dobi jo v župnem uradu Sv. Petra v Ljubljani, ako dokaže, da je njeova.

Narodno gledališče.

Drama.

Sreda, 16. novembra: Komedijska zmešnjav. — B. Četrtek, 17. novembra: Revizor. — Izven abon. Petek, 18. novembra: Komedijska zmešnjav. — D.

Opera.

Sreda, 16. novembra: Evangelist. — D. Četrtek, 17. novembra: Carmen. — E. Petek, 18. novembra: zaprto.

Prosveta.

Razširjati dober tisk je zlasti dandanes ena najvažnejših nalog nas vseh. Zato znova opozarjamo na pedavno izšlo knjigo dr. Opeka o vseh obrambnih govorih »Za resnico«. O knjigi se je priznalo izrazil prevzvišeni metropolit ekselencen nadškof gorški, dr. Fr. B. Sedaj, ko je blagovolil avtorju pisati: »Ti apologetični govori so bili moderim izobražencem zelo potrebni in primerni in bodo gotovo veliko dobrega obrodili. Ker se ne vera iz mest širi tudi na deželo posebno po slabih časnikih in knjigah, bodo ti govori našim napolizobražencem in duhovnikom prav prišli. Zato jih bom tople priporočal v prihodni številki gorškega diecezanskega lista »Folium ecclesiasticum«! — Tudi naši časniki so dr. Opekovo delo pohvalno ocenili. »Novi čas«: »...Pravi blagoslov bo dr. Opekova knjiga za tiste, ki jim je luč v srcu začela medletiti in ugašati. V slovenski književnosti smo doslej ravno takega dela skoraj popolnoma pogrešali. Upajmo, da ga ne bodo prezrli tisti, ki jim je v prvi vrsti namenjeno, spada pa v vsako krščansko hišo.« — »Domoljub«: »Znani govornik v ljubljanski stolnici dr. Mihael Opeka je izdal drugi zvezek svojih govorov, ki so globoko zasnovani, lepo in razumljivo povedani in jih bo vsak z velikim veseljem in koristjo čital.«

Knjiga se naroča v Prodajalni K. T. D. (H. Ničman), Kopitarjeva ulica, Ljubljana. Stane 28 K (7 D), po pošti 32 K (8 D).

pr Oratorij Assumptio, zložil P. Hugin Sattner, se bo proizvajal v nedeljo, dne 20. t. m. ob 5. uri popoldne in v ponedeljek 21. t. m. ob pol 8. uri zvečer v frančiškanski cerkvi. Zbor šteje 60 glasov, sodelujejo 4 domači solisti, in vojaški orkester 34 godbenikov. — Vstopnice se prodajajo od četrta naprej v trafiki Sever v Šelenburgovi ulici, na večer pred koncertom v lopi samostanskega vhoda. Cene: sedeži po 12, 10, 8, 6 in 5 dinarjev, stoj-

šča 3 D., za dijake 2 D. — Prebitek je namenjen župnemu Cecilijinemu društvu.

pr Knjige Družbe sv. Mohorja. Za leto 1921 nam je podarila Družba sv. Mohorja, ki ima svoj začasni sedež v Prevalah, tri knjige, žal samo tri knjige: toda za razmere, v katere je prišla družba valed nuine preseelitve iz Celovca, je to mnogo, z ozirom na dotedanje, za današnje razmere preizkusno celozredno mnogo. Koledar je zelo dobro urejen in nudi potrebni časovni pregled. Zelo tehtna je razprava koroskega delegata v Parizu dr. Lamberta Ehrlicha, ki bo zanimala vsakega, politika in nepolitika, akademsko naobrazenega kakor človeka z ljudskoškolsko izobrazbo. Dr. Vinko Sarabon je po svojem, splošno priznanem načinu podal pregled svetovnih dogodkov. V leposlovnem delu Koledarja so zastopani Ksaver Meško, Ivan Cankar in Franjo Neubauer z eno pesmico. Pesniškega družba bi si želeli nač malo več. Ostali deli Koledarja obsejajo življenjske Luke Svetca (dr. F. Detela) jubilarov dr. Franca Detela in Franca Finžgarja (dr. J. Pregelj) z njihovimi slikami ter primerne sestavke gospodarske vsebine. Udov šteje Družba 42.567, kar je za slovenske kulturne razmere silno malo in se da opravičiti le z razcepčenostjo Slovencev v več držav. Tu vidimo, kak kulturni zločin je izvršila antanta, ko nas je z mirno dušo razcepila in s tem zadala kulturnim ciljem našega naroda strašen udarec. Za bodoče leto naznanja Koledar za l. 1923, 3. snopič »Življenja svetnikov in svetnic božjih od dr. J. Ev. Zorčeta, 75. zvezek »Slovenskih Večernic« in Ks. Meška »Mladim srcem« 3. zvezek. Ako se bo število Družbinih udov primerno pomnožilo, izide tudi 1. zvezek zbranih spisov dr. F. Detela z zgodovinsko povestjo »Hudi časi« in veseličar »Babe duše«. V »Slov. Večernicah«, 74. zvezku, ste izšle zgodovinska povest dr. Fr. Detela in drama v treh dejanjih »Božnjak«, na katero se o priložnosti še ozremo. Predvsem nas je pa to leto razveselila tretja apologetična knjiga škofa ljubljanskega dr. Antona Bonarja, Jedliča »V boj za srečno in veselo krščansko življenje«, pisana z globoko ljubeznijo in obdeluje v 1. poglavju versko življenje, v 2. zakonsko življenje, v 3. družinsko življenje, v 4. družabno in v 5. domovinsko življenje. To prelopo delo je izpolnilo zvečajočo vrzel v našem vzgojnem slovstvu. Knjige namen ni, da se enkrat prečita in potem odloži za vedno, ampak naj bi bilo stalno čtivo v slovenskih družinah, ki se čita v odstavkih in ostane vsaki družini zvest vodnik in stalen domači prijatelj. Zato je škoda, da knjiga ni vezana.

pr Orliči, 2 in 3. številka. Uredništvo in upravnštvo v Kamniku. Naročnina za odseke in krožke za vsa deset izvodov pod skupnim zavikom 2 dinara na leto, za vse druge 4 din. Urejuje p. Bernard Ambrožič. Tiska tiskarna »Tiskovno društvo v Kranju«.

Socialni vestnik.

Mednarodna konferenca za delo.

Ženeva, 15. novembra. Komisija za nedeljski počitek je predložila konferenci konvencionalni načrt, ki se načelno izreka za popoln nedeljski počitek v vseh zasebnih in javnih industrijskih podjetjih. — Zdravstvena podkomisija je podala poročilo o škodljivosti dela svinčeno belino. — Na prihodnjem zborovanju konference pride na dnevni red duševno delo. Mednarodni urad za delo se povabi, da sestavi komisijo, ki naj prouči delovne pogoje vojnih in delavnih invalidov.

g Generalna stavka v Liguriji. Ker pogajanja kovinarjev z delodajalci niso imela uspeha, je delavska zbornica v Genovi 14. t. m. proglasila za vse delavstvo v Liguriji generalni štrajk.

Orlovski vestnik.

Redni občni zbor orlovške podzveze v Ljubljani se vrši dne 20. t. m. Ob 8. uri sveta maša s kratkim nagovorom v jezuitski kapeli (Zrinjskega cesti), nato pričetek občnega zbora v ljudskem domu v veliki dvorani. Po občnem zboru se vrši istotam akademija. — Vsak udeleženec občnega zbora se mora izkazati s potrdilom oziroma s člansko izkaznico. Bog živi!

Poslano.*

»Slov. Narodu« (od torka) v pojasnilo.

Sem odgovorni urednik »Avtonomista«. Kjer je izdajatelj lista agilen in svež, odgovorni urednik nima vpliva na pravec in smer lista. Odgovorni uredniki vplivajo na tendenco listov le, če so glavni uredniki zaspali in za nič.

Republikansko gibanje me ne zanima. Republikanski prapor prepuščam v varstvo kakemu bivšemu zastavonoši, če se kdo oglasi.

Podatki glede moje osebe so točni in jasni. Naj dodam še: Dr. Susteršiču pišem trikrat na dan rekomandirano. Dokaz: vpisna knjiga na ljubljanski glavni pošti. V Zagreb se peljem trikrat na teden. Ali k Radiću ali v kak »hotel« v bližini tvornice usnja, je za javnost postranska stvar. Od Karla Habsburga pričakujem te dni nov naslov. Svojega sem že odpisal, naslov namreč. Bratu v Ameriki pišem enkrat na leto po dolarje. Pa jih ne da. On nima prav.

V Moste pri Ljubljani hodim dvakrat dnevno. Tam me čaka žena. Ali s črno kavo, ali pa z metlo. Večkrat z metlo. Toda ljubezen vse preneša.

Za slovensko politiko se ne brigam. Skrbim samo za svojo petelina.

Poklon, gospodje, in čast in spoštovanje.

J. Petrič,

Président de la République Indépendante des Slovènes de tous pays.

* Uredništvo za spise pod tem naslovom ni odgovorno.

Kaj je E safluid - to je znal Lekarnar Feller - Stubica!

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani